

Mycket allvarlig kritik mot Kriminalvården, anstalten Brinkeberg, för otillåten avlyssning av telefonsamtal mellan en intagen och dennes offentlige försvarare m.m.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 20 april 2021 framförde AA klagomål mot Kriminalvården, anstalten Brinkeberg. Han anförde bl.a. följande.

Inför en huvudförhandling vid tingsrätten behövde han samråda med sin offentlige försvarare. Vid telefonsamtalen med honom var anstaltspersonalen närvarande och avlyssnade samtalen samt förde anteckningar. Detta försvårade hans kommunikation med försvararen och vållade problem med förberedelserna inför rättegången. Vid upprepade gånger begärde han att få tala enskilt med sin försvarare, men anstaltspersonalen höll fast vid att de skulle närvara.

Utredning

Anmälan remitterades i redovisad del till Kriminalvården för yttrande. I sitt remissvar anförde Kriminalvården, region Väst, genom regionchefen, bl.a. följande:

Utredning

Uppgifter om sakhållandena har hämtats in från verksamhetsområde Vänersborg, se bilagerat yttrande daterat den 25 maj 2021. I tillägg till yttrandet har företrädare för verksamhetsområdet uppgett att det stämmer att AA har ringt till sin advokat under ett antal tillfällen med personal närvarande. De senaste samtalen i maj har dock genomförts enskilt efter att informationen nått vakthavande befäl som informerat den nya personalen om gällande regelverk runt advokatsamtal. All personal har nu informerats såväl skriftligt som muntligt om vad som gäller och en incidentrapport har upprättats.

Av daganteckning i Kriminalvårdens klientadministrativa system, KVR, upprättad den 6 april 2021 framgår att personal översiktligt dokumenterat de områden AA diskuterat med sin advokat denna dag.

Rättslig reglering m.m.

Av 7 kap. 5 § fängelselagen (2010:610), FäL, framgår att elektronisk kommunikation mellan en intagen och en annan person får avlyssnas om det är

nödvändigt av säkerhetsskäl. De som ska kommunicera med varandra ska i förväg informeras om kontrollen.

Elektronisk kommunikation mellan en intagen och en advokat som biträder den intagne i en rättslig angelägenhet får inte avlyssnas.

I Kriminalvårdens handbok om besök och elektronisk kommunikation anges att det inte är möjligt att ens med den intagnes medgivande avlyssna samtal som faller under 7 kap. 5 § 2 st. FäL. I handboken anges att bestämmelserna emellertid inte hindrar att kriminalvårdspersonal på den intagnes begäran är närvarande vid elektronisk kommunikation för att bistå den intagne.

Kriminalvårdens bedömning

AA har gjort gällande att personal vid anstalten Brinkeberg, i strid med gällande regelverk, närvarat och avlyssnat telefonsamtal mellan honom och hans advokat och i samband med detta fört anteckningar. AA har vidare uppgett att han vid upprepade tillfällen bett att få prata med sin advokat enskilt utan att få gehör för detta. Han har vidare uppgett att förfarandet stört och försvårat hans kommunikation med hans offentligt förordnade försvarare samt att förfarandet står i strid med gällande regler avseende sekretess.

Av inhämtade uppgifter från verksamhetsområde Vänersborg framgår att personal vid anstalten Brinkeberg vid mer än ett tillfälle närvarat vid samtal mellan AA och hans advokat. Det har inte funnits skäl att ifrågasätta vad AA anfört om att detta skett mot hans vilja. Det har vidare framkommit att personal, vid åtminstone ett tillfälle, översiktligt dokumenterat i kriminalvårdens klientadministrativa system, KVR, vilka områden som diskuterats under samtalet.

Av de inhämtade uppgifterna framgår att AA sedan, i vart fall, den 18 maj 2021 fått ringa till sin advokat utan personal närvarande.

Kriminalvården ser allvarligt på det inträffade. Information kring hur advokatsamtal ska genomföras har gått ut till all personal på anstalten Brinkeberg såväl muntligt som skriftligt och Kriminalvården har upprättat en incidentrapport för att utreda vidare hur det inträffade kunnat ske samt för att kunna vidta åtgärder för att förhindra att det inträffade återupprepas.

Till remissvaret fogade Kriminalvården ett yttrande från anstalten Brinkeberg rörande sakförhållandena. I yttrandet anförde anstalten, genom tf. kriminalvårdschefen, bl.a. följande:

AA klagar på att han inte fått möjlighet att prata med sin advokat i enrum. I utredningen som anstalten vidtagit framkommer det att berörd personal vid tillfället inte varit bekant med gällande regelverk. I anslutning till händelsen har aktuell personal upplysts om vad som gäller vid denna typ av samtal.

Vid ansvarig kriminalvårdsinspektörs säkerställande samtal med AA den 18 maj 2021 framkommer det att han numera ringer sin advokat utan personal.

AA fick tillfälle att kommentera remissvaret.

Bedömning

Kriminalvården har redogjort för den bestämmelse som är av relevans i ärendet.

Bestämmelsen i 7 kap. 5 § andra stycket fängelselagen lämnar inget utrymme för någon form av avlyssning av elektronisk kommunikation mellan en intagen och en advokat så länge det rör sig om biträde i en rättslig angelägenhet. Motsvarande förbud mot avlyssning gäller även elektroniska samtal mellan intagna i

häkte och deras offentliga försvarare (se 3 kap. 5 § andra stycket häkteslagen [2010:611]). Således har exempelvis åtgärden att under ett telefonsamtal mellan en häktad och dennes offentliga försvarare låta dörren till telefonrummet vara öppen med personal som hade uppsikt över samtalet, ansetts oförenlig med gällande rätt (se JO 1987/88 s. 109). Bestämmelserna i häkteslagen och fängelselagen kan ses som ett uttryck för den grundläggande principen om att en frihetsberövad person har rätt att kommunicera fritt, ostört och under konfidentialitet med sin försvarare (se bl.a. 21 kap. 9 § andra stycket rättegångsbalken), och är därmed av central betydelse för den misstänktes rättssäkerhet (se t.ex. JO 2013/14 s. 278 och 358).

Det är utrett att anstaltspersonal vid mer än ett tillfälle närvarat och avlyssnat telefonsamtal mellan AA och en advokat som var dennes offentliga försvarare. Vid åtminstone något av samtalen har personalen även fört anteckningar om vad som sades. I och med uppdraget som offentlig försvarare har advokaten under samtalen biträtt AA i en rättslig angelägenhet. Avlyssningen har därmed skett i strid med 7 kap. 5 § andra stycket fängelselagen.

Det är enligt min mening helt oacceptabelt att AA:s grundläggande rätt att få samtala ostört med sin offentliga försvarare återkommande inte respekterades. Det är anmärkningsvärt att anstaltspersonalen har dokumenterat vad som sades vid åtminstone ett tillfälle. Det inträffade medför att anstalten förtjänar mycket allvarlig kritik. Jag noterar härutöver att avlyssningen enligt AA försvårat hans kommunikation med advokaten och vållat problem med förberedelserna av försvaret. Av den anledningen vill jag därför än en gång understryka att ett av de främsta syftena med 7 kap. 5 § andra stycket fängelselagen är den enskildes rättssäkerhet.

Det är mycket otillfredsställande att den kriminalvårdspersonal som haft i uppgift att hantera intagnas elektroniska kommunikation inte har varit bekanta med den aktuella bestämmelsen. Med detta sagt ser jag naturligtvis positivt på att myndigheten utrett händelsen och avser att följa upp den samt att anstalten omgående informerat personalen om regelverket. Jag utgår därmed från att liknande överträdelser inte behöver inträffa igen.

Ärendet avslutas.

Katarina Pahlsson

Ärendet har föredragits av Henrik Starfelt. Tf. byråchefen Karl Lorentzon har deltagit i beredningen.